המטרה: בתום המלחמה – איראן אחרת

written by מאיר בן שבת | 09.03.2026

בחלוף שמונה יממות מפרוץ המלחמה, מאזן-הביניים נוטה באופן מובהק ובכל התחומים לרעת איראן. כוחות צה"ל והצבא האמריקני הרחיבו את תקיפותיהם גם לעבר בתי-זיקוק ומאגרי-נפט באיראן וממשיכים להשיג את המטרות הצבאיות שנקבעו. לצד זאת, המשטר האיראני עדיין על רגליו. כוחות משמרות המהפכה ממשיכים לשגר טילים ומאיימים להכניס לשימוש דגמים מתקדמים יותר. בד בבד, חיזבאללה -זרוע הפרוקסי היחידה שהצטרפה למלחמה – מצליחה לגבות מחירים מישראל ולחייב אותה להפנות קשב רב יותר לזירת לבנון.

בלהט הדיונים שמתקיימים על תכלית המלחמה, שכחנו כי אנו עדיין בתחילתה. המאמץ בשבוע הראשון היה ממוקד במכת הפתיחה, בפגיעה במערך הפיקוד והשליטה של האויב, בהבטחת העליונות ובצמצום האיומים – תוצאות שהושגו בקצב מהיר ובעלויות נמוכות. עתה – מגיע תורו של המאמץ שאולי יוביל גם לשבירת גבו של המשטר

"זו לא מלחמה לשינוי משטר, אבל המשטר ישתנה" –אמר בשבוע שעבר פיט הגסת', שר המלחמה האמריקני. ההימנעות מההכרזה על שינוי המשטר כיעד רשמי של המלחמה, לא מעידה על המאוויים בוושינגטון ובירושלים בנוגע לכך. היא נובעת בעיקר מהקושי להעריך את סיכויי השגתו של יעד זה בזמן ובמחיר נסבלים ומהרצון להימנע מפולמוס מעיק, לנוכח האכזבות ממלחמות שלא סיפקו את היומרה הזו.

הנעלמים הגדולים בקשר לכך, הם כושר עמידותו של המשטר ועוצמת ההתנגדות הפנימית שתופעל נגדו, לכשיינתן האור-הירוק לכך.

המשטר האיראני הפגין במשך שנות-קיומו אורך נשימה ויכולת עמידות גבוהה. על מורשתה המלחמה הממושכת שניהל עם עיראק, אמר עלי ח'אמנאי: "שמונה שנות ההגנה המקודשת היוו את הערובה לביטחון המדינה ולכבוד האומה– זה היה שיעור לעולם, שאף אחד לא יוכל לתקוף את איראן מבלי לשלם מחיר כבד."

הערכת מצבו של שלטון, היא אתגר לא פשוט בכל זירה, ועל אחת כמה וכמה ביחס למשטר האיראני, שהסבלנות האסטרטגית שלו ועמידתו האיתנה הפכו למאפיינים יסודיים בו. מכאן גם הזהירות המתחייבת מצד אלה העוסקים בכך.

בוושינגטון ובירושלים מעדיפים בצדק להשאיר זאת כשאיפה מוצהרת ולעשות בפועל את המהלכים לשינויה של מדינת-איראן. בתהליך סדור ושיטתי היא מופשטת לא רק מיכולותיה הצבאיות: טילים, גרעין, צי ימי, יכולות אוויריות וכיוצא בכך, אלא גם מתשתיות ומנכסים כלכליים שלה. להתמודדות הפנימית שמצפה לה על שרידות המשטר, היא תגיע כשמערך הפיקוד והשליטה שלה בתפקוד חלקי, מנגנוניה חבוטים, הבור הכלכלי עמוק והלגיטימיות של המשטר

בנקודת שפל. גם אם חלילה יחזיק מעמד, איראן כבר לא תהיה אותה המדינה.

מה נשאר ולא רק מה נלקח

הדיווחים על הישגי צה"ל והצבא האמריקני בפגיעה באיראן, ממוקדים בדרך כלל בנתונים כמותיים על "מה שלקחנו" מהאויב . ברם, לא פחות מעניין מכך הוא "מה שנשאר" – היכולות השיוריות שבידיו. אפשר להבין את הקושי לספק מידע על כך. לעיתים הוא נובע מאי-ידיעה ופערי מידע, לעיתים מהצורך לשמור על מקורות-המידע ולפעמים כדי למנוע מהאויב להבין מה ידוע לנו.

כל אלה הם שיקולים לגיטימיים כשמדובר במידע שמובא לציבור הרחב. ברם, עבור מקבלי ההחלטות, התשובות לשאלות הללו חשובות לא פחות מהדיווח על מה שהושג.

מעצמה אזורית ושותפה נכסית

בחסות המלחמה ישראל ממשיכה להתבסס לא רק כמעצמה אזורית אלא כשותפה האסטרטגית החזקה של אמריקה. לא רק מדינות העולם, גם קובעי המדיניות ומובילי הדעה בארה"ב רואים את עוצמתה ויותר מכך – את הנחישות, התעוזה והשותפות האיכותית מצדה. ישראל מוכיחה כי ביכולתה לשמש חוד החנית של ארה"ב באזור כולו. כדאיות השותפות עימה – אינה מוטלת בספק וזהו רווח לחלוטין לא זניח של המלחמה הזו.

בהירות מוסרית

בימים הראשונים למערכה נגד איראן נשמעו קולות אזהרה רבים. מדינות אירופה, ובראשן בריטניה וצרפת, קראו לבלום את ההסלמה ולחתור להפסקה מיידית. גם במרחב הסוני המתון רווחה הסתייגות מהעיתוי ומהסיכון. ככל שהתבהרו גודל האיום כלפיהן ותוחלת הלחימה להסרתו, החלה תזוזה שקטה ומשמעותית.

המלחמה יכולה להוות נקודת מפנה ערכית-מוסרית של העולם המודרני, שהרי היא לא מתרחשת בגלל סכסוך גבולות או מאבק על משאבים, אלא בגלל התנגשות חזיתית בין שתי תפיסות עולם מנוגדות בתכלית.

אין מוצדק יותר מלפעול נגד משטר שפועל להשיג נשק גרעיני, קורא להשמדה מוחלטת של מדינות, מייצא טרור, מפיץ נשק, מפעיל אלימות ללא הבחנה ומשתמש באזרחיו כמגינים אנושיים. אין מוסרי יותר מאשר פירוק מנגנון המדכא מיליונים מתושביו, נשים, מיעוטים ומתנגדי משטר, והכל בשם הדת. ההיסטוריה הקרובה, יודעת לספק דוגמאות קשות למחיר שהאנושות תהיה עלולה לשלם, על הימנעות מפעולה.

פורסם בישראל היום, בתאריך 09 במרץ 2026.